

МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ

Бернецька Г.Б.

асистент,

Львівський національний університет імені Івана Франка

МІЖДЕРЖАВНА КОМУНІКАЦІЯ І ГІБРИДНІ ЗАГРОЗИ

У найзагальнішому вигляді комунікація виступає як необхідний елемент взаємодії людей, груп, народів, держав, в ході якого здійснюється передача інформації, почуттів, оцінок, значень, смислів, цінностей. У міждержавній комунікації можна виділити щонайменше три інтерпретації: а) засіб інформації людей; б) передача інформації між різними верствами населення; в) вплив інформацією на великий контингент груп, які проживають на території.

Кожне суспільство в сучасних умовах перебуває в спілкуванні з іншими соціумами й зацікавлене у збереженні своєї мовної та культурної самобутності, що в умовах глобального інформаційного простору і легкості транскордонних впливів є досить важким завданням [2]. Багато фахівців засвідчують, що на сьогодні у світі активізується увага до комунікативної діяльності. Розвиток світового інформаційного простору привів до формування нових учасників, зокрема, одним із провідних акторів виступає держава як ініціатор зовнішньополітичної комунікації, оскільки саме вона здійснює контроль і управління сферами зовнішньої та внутрішньої політики; транснаціональні корпорації, які розширюють зовнішній вплив через співпрацю з національними медіа або за допомогою інвестування в закордонні регіональні та локальні медіа, які ефективно лобіюють інтереси своїх транснаціональних власників; світові медіакорпорації, які виступають посередниками між джерелом інформації та аудиторією, поширюючи через новини й власні корпоративні інтереси; громадські інститути, некомерційні та неурядові організації, які захищають інтереси різних соціальних груп, здійснюють правозахисну, благодійну або природоохоронну

діяльністю, а також сприяють легальній соціальній активності, яка може бути альтернативою усталеній державній політичній і економічній ідеології [5].

Під впливом інформаційно-комунікаційних технологій змінюється і співвідношення компонентів традиційної могутності держав, яка визначається на основі володіння інформаційно-комунікаційними технологіями і позиції у сучасному інформаційному просторі. Така ситуація призводить до виникнення нового міжнародного протистояння, коли прагнення однієї держави домінувати у глобальному інформаційному просторі породжує опір і протидію інших.

Виклики міжнародним відносинам, що виникли 2014 року, породили також нові явища і ситуації, які можна охарактеризувати як незрозумілі, непередбачувані та нестандартні [6, с. 127]. В медійному, а згодом і науковому середовищі вони отримали характеристику «гібридних». Зокрема про гібридний характер загроз міжнародній безпеці говорить Р. Сіле, наголошуючи, що саме 2014 рік позначив парадигму змін у світі, а українсько-московський конфлікт показав, що у Європу повернулося використання державними акторами військової сили та насильства заради досягнення політичних цілей

Зважаючи на складну політичну ситуацію, яка склалася на Україні за останній час соціологи стверджують про явні ознаки гібридної загрози і гібридної війни. Так гібридні загрози об'єднують широкий діапазон штучно створених ворожих дій і намірів, таких як кібервійна, інформаційна війна, сценарії асиметричних військово-силових конфліктів низької інтенсивності, цілеспрямована організація терористичних актів і піратства на морі, підтримка і стимулювання незаконної міграції, роздування етнічних і релігійних конфліктів.

Звичайно, критерієм концептуального розмежування гібридної загрози від гібридної війни є факт порушення суверенітету держави, перетин збройними формуваннями кордону, захоплення стратегічно важливих об'єктів [3]. Ключовою рисою підходу, який виник для протидії багатовимірному характеру гібридних загроз, є його всеосязність, адже передбачає скоординоване застосування всього

спектру наявних ресурсів, зокрема дипломатичні, військові, розвідувальні та економічні. Важливо зазначити, що гібридні атаки не є виключно інструментом асиметричних чи недержавних акторів, до них можуть вдаватися як недержавні, так і державні суб'єкти. Гібридні загрози навіть не прив'язані територіально, і можуть проявлятися в будь-якій операційній зоні, включаючи кіберпростір. Смертельні та руйнівні атаки можуть бути розпочаті і здійснені миттєво з віддалених місць, не залишаючи слідів для визначення їхнього походження. Ефективна відповідь подібним атакам потребує єдності зусиль. У доктрині збройних сил США зазначено, що існуюча гібридна загроза побудована на діях Москви у Східній Європі, які створюють прецедент на майбутнє: вона використовує значну кількість гібридних способів і засобів проти слабкої або ослабленої держави (України), щоб примусити її підкорятися своїй волі. Традиційні гібридні загрози зосереджені на змішуванні різних можливостей на тактичному та операційному рівнях війни. Однак Російська Федерація сьогодні використовує не лише військовий інструментарій, а й економічні, інформаційні та дипломатичні засоби, конструюючи гібридну загрозу для подальшого загострення проблеми [1, с. 39]. «Суть гібридної війни в тому, що ворог постійно випереджає і постійно використовує свої ресурси на тих фронтах і ділянках, де його не чекають, або не мають можливості відповісти». Український досвід засвідчує, що гібридні загрози найактивніше проявляються у попередньо створеній паралельній реальності.

Гібридні загрози знаходяться між конфліктами, в яких рушійною силою є держава, і конфліктами, в яких рушійною силою є недержавний суб'єкт. Саме тому питання про роль мови в захисті від гібридних загроз набуло особливого звучання. Оскільки історично склалося, що на території України українсько-російська двомовність у суспільстві зумовлена функціонально-стилістичним, територіальним, віковим, конфесійним, соціальним чинниками, то держава турбується про розвиток україномовних форм культурного життя. Але, розуміючи важливість багатомовності, Україна гарантує вільне використання регіональних мов та забезпечує реалізацію прав і культурних інтересів усіх мовних груп, не перешкоджаючи ретрансляції передач із сусідніх країн.

Але при визначенні функцій державної мови влада повинна чітко окреслювати сфери обов'язкового застосування мови. У такому випадку мова стає інструментом для захисту національних інтересів і політичної думки. Відсутність чіткої концепції що до розвитку державної мови призводить до підсилення впливу потенційного агресора [4, с. 11].

Отже, перед владними структурами постає завдання зберегти національну ідентичність країни шляхом введення української мови у всі сфери життєдіяльності людини, з умовою врахування багатомовної реальності, та в умовах необхідності тісної міждержавної комунікації забезпечити захист свого населення, адже протидія гібридним загрозам стає пріоритетом, оскільки вони розмивають чітку межу між війною та миром, поєднуючи військові можливості з політичними, дипломатичними, економічними, кібербезпековими та дезінформаційними заходами. Для нейтралізації таких загроз потрібні не лише нові спроможності, але й нові партнери, нові процеси і, перш за все, нове мислення. Окрім того, необхідно посилити координацію між міжнародними організаціями, зокрема між ЄС та НАТО, поглибити партнерство, обмін даними, навчання, тренування, а також більш активно боротися з пропагандою.

Список використаних джерел:

1. *Doctrine for the Armed Forces of the United States* // Department of Defense, Joint Publication (JP) 1, Washington D. C.: Department of Defense, 2013. – P. 39.
2. Горбулін В. Російська гібридна війна змінює світоустрій [Електронний ресурс] / В. Горбулін. – URL: <https://zbruc.eu/node/63861> (дата звернення: 13.02.2020).
3. Закон України «Про засади державної мовної політики». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5029-17> (дата звернення: 13.02.2020).
4. Пожуєв В.І. Формування інформаційного суспільства в умовах глобалізації // Гуманітарний вісник ЗДІА. – 2009. – Вип. № 36. – С. 11.
5. Вите С. Типологія вооружених конфліктів в міжнародному гуманітарному праві: правові концепції і реальні ситуації. URL: <https://www.icrc.org/rus/assets/files/other/vite.pdf> (дата звернення: 13.02.2020).
6. Стратегія національної безпеки України (альтернативна) – Луцьк: МКФ. – Християнське життя», 2016. – С. 127.